

SATANSKÉ VERŠE

Saládín Čamčá, prochází ve své satanské podobě martýriem policejní perzekuce. Rushdieho surrealistický obraz "sanatoria" je ad absurdum dovedenou alegorií "utajeného" britského rasismu, s nímž se autor setkal v prvních letech svého života v Anglii.

Saládína Čamču však mátl jedna okolnost; to, co jemu připadalo naprosto pomatené a nemožné, tedy jeho proměna v jakéhosi nadpřirozeného čerta - k tomu se ostatní chovali, jako kdyby to byla nejbanálnější a nejběžnější záležitost, jakou si mohli představit. Tohle není Anglie, myslel si, ani poprvé, ani naposled. Jak by to vůbec mohla být ona, kde by v této umírněné zemi zdravého rozumu bylo místo pro policejní dodávku, kde se děly takové věci?

Když se Čamčá probudil, z plic mu vytékal zelený hlen. V kostech měl pocit, jako kdyby je měl pěknou chvíli v lednici. Rozkašlal se a když ho po devatenácti a půl minutě záchvat přešel, upadl do lehkého chorobného spánku. Když opět přišel k vědomí, uviděl přátelskou ženskou tvář, která se na něj konejšivě usmívala. "Budete v pořádku," řekla a poklepala mu na rameno. "Zápalek plic, to je celý."

Představila se jako fyzikální terapeutka Hyacinta Philipsová. A dodala: "Já nikdy nesoudím lidi podle toho, jak vypadají. Ne, pane. Nemyslete si, že jsem taková."

To řekla a obrátila ho na bok; přiložila mu ke rtům malou lepenkovou krabici, povytáhla si bílý plášť, odkopla boty a atleticky vyskočila na postel. Obkročmo se na něj posadila, kristepane, jako kdyby byl kuň, na kterém chtěla jet skrze závěsy kolem postele, bůh ví kam, do jaké začarované krajiny. "Doktorův příkaz," vysvětlila. "Třicetiminutové cvičení. Dvakrát denně." Bez dalšího varování do něj začala energicky bušit lehce sevřenými, ale zjevně zkušenými pěstmi.

Pro ubohého Saládína, který právě absolvoval nakládačku v policejní dodávce, byl nový útok poslední kapkou. Začal se pod jejími bušícími pěstmi vzpínat a hlasitě křičel: "Pust'te mě odsud. Informoval někdo moji ženu?" Úsilí, které při křiku vyvinul, vyvolalo druhý záchvat kašle; trval sedmnáct a tři čtvrtě minuty a vynesl mu pokárání od terapeutky Hyacinty, "Okrádáte mě o čas," řekla. "Už bych měla mít hotovou vaši pravou plíci a zatím jsem sotva začala. Budete poslouchat nebo ne?"

Je čas udělat si přehled o situaci, řekl si, když odešla. Rychlý pohled mu ukázal, že jeho nová, mutantní podoba zůstala beze změny. Zmalomyslněl, protože napůl doufal, že ve spánku jeho noční můra skončila. Měl na sobě nové cizí pyžamo, tentokrát indiferentní bledě zelené barvy; ladilo s látkou závěsů i s tím, co viděl ze stěn a stropu toho tajemného a anonymního oddělení. Nohy mu stále přecházely do těch nešťastných kopyt a rohy na hlavě byly stejně ostré jako před tím... z

jeho zasmušilé inventury ho vyrušil muž, který kousek od něj volal, bolestně a srdceryvně: "Ach, jak může tělo takhle trpět..."

"Co to pro všechno na světě je?" pomyslel si Čamčá a rozhodl se to vyzkoumat, začal však rozeznávat mnoho dalších zvuků, stejně znepokojivých, jako byl ten první. Všeljaké zvířecí hlasy: frkání býků, vřeštění opic, dokonce skřehotání papoušků a andulek napodobujících lidskou řeč. Potom z druhého konce zaslechl chroptění a ječení ženy, která jako by právě končila nějakou těžkou práci; potom se ozval křik nově narozeného dítěte. Žena však nepřestala, jestli vůbec něco, tak intenzita hlasů se zdvojnásobila a asi po čtvrt hodině Čamčá jasně slyšel, jak se k prvnímu novorozeněti přidalo další. Avšak ženina porodní agónie neustávala a v zdánlivě nekonečných intervalech od čtvrt do půl hodiny přidávala nové děti k již tak nepravděpodobnému počtu novorozenců pochodujících z jejího lůna jako vojska dobyvatelů.

"Ssst." Další noc probudilo Saládína v zelenavém světle té tajemné instituce zasyčení z indického bazaru.

"Ssst. Ty, belzebube. Probud' se." . Před Čamčou stála postava tak neuvěřitelná, že chtěl hned strčit hlavu zpátky pod příkrývek; ale nemohl, nebyl přece on sám...?

"To je v pořádku," řeklo stvoření. "Vidíš, nejsi sám."

Mělo to úplně lidské tělo, ale hlava patřila děsivému tygrovi s třemi řadami zubů. "Noční hlídači si často zdřímnou," vysvětlovalo to. "Pak spolu můžeme mluvit."

V tu chvíli z jedné postele - každá postel, jak už Čamčá věděl, byla obklopena vlastním kruhem závěsů kdosi zakvílel: "Ach, jak může tělo takhle trpět!" Muž-tygr, nebo mantichoras, jak se označil, popuzeně zavrčel: "Ten skučí," vykřikl. "Toho jen oslepili, to je všechno."

"Kdo mu to udělal?" Čamčá byl zmaten.

"Jde o to," pokračoval mantichoras, "jestli se s tím chceš smířit?"

Saládín byl stále zmaten. Ten druhý mu nejspíš naznačoval, že mutace byly něčím dílem - koho? Jak by to bylo možné? "Já nevím," odvážil se, "ale koho - bychom za to mohli vinit..."

Mantichoras, viditelně zklamán, zaskřípal svými třemi řadami zubů. "Támhle je žena," řekl, "která je teď z větší části buvolice. Jsou tu obchodníci z Nigérie, kterým narostl pořádně silný ocas. A je tu také skupinka turistů ze Senegalu, kteří udělali jen to, že přestupovali na další letadlo a proměnili se v slizké hady. Já sám dělám do hadů, několik let jsem byl dobře placený manekýn v Bombaji, nosil jsem spousty obleků a košil. Ale kdo mě teď zaměstná?" Náhle a neočekávaně mu vytryskly slzy. "No tak," řekl Saládín Čamčá automaticky. "Všechno bude v pořádku. Jsem si tím jist. Odvahu!"

Stvoření se uklidnilo. "Jde o to," řeklo ohnivě, "že někteří z nás to nechtějí trpět. Chceme odtud vypadnout dříve, než nás promění ještě v něco horšího..."

"Ale jak to dělají?" chtěl vědět Čamčá.

"Popíší nás," zašeptal mantichoras pochmurně. "To je všechno. Ovládají moc popisu a my podlehneme obrazu, který vytvoří."

"Těžko tomu uvěřit," přel se Čamčá. "Žil jsem tu mnoho let a nikdy před tím se to nestalo..." Slova mu ztuhla na rtech, jak se na něj mantichoras podíval úzkýma, nedůvěřivýma očima. "Mnoho let?" zeptal se. "Jak je to možné? - Možná, že jsi informátor? Ano, to je ono, špión?"

V tu chvíli se ze vzdáleného konce pokoje ozvalo kvílení nějaké ženy. "Pusťte mě odtud. Ježíši, já chci jít pryč. Ježíšikriste, já musím jít, pusťte mě odsud, panebože, Ježíšikriste." Mezi závěsy u Saládínova lůžka prostrčil hlavu oplzle vypadající vlk. "Brzy tu budou strážní," zasyčel. "To je zase Skleněná Berta."

"Skleněná...?" začal Saládín. "Proměnili jí kůži ve sklo," vysvětloval netrpělivě mantichoras a nevěděl, že mluví o nejhorší Saládínově noční můře. "A ti parchanti ji rozbili. Teď si nemůže dojít ani na záchod,"

Ze zelenavé noci zasyčel další hlas: "Proboha, ženská. Tak jdi na tu zatracenou mísu."

Vlk táhl mantichora pryč. "Je s námi nebo ne?" chtěl vědět. Mantichoras pokrčil rameny. "Nemůže se rozhodnout," odpověděl. "Nemůže věřit svým očím, v tom je ta potíž."

Když uslyšeli vrzání těžkých bot strážných, dali se na útěk.

K velkému útěku došlo o několik nocí později... Ukázalo se, že to je dobře organizovaná akce velkého rozsahu. Týkala se nejen chovanců sanatoria, ale také zadržených - jak je mantichoras nazýval - zavřených za ostnatým drátem nedalekého Nápravného zařízení. Čamčá nebyl na útěky žádný velký stratég a tak prostě čekal podle instrukcí u postele, dokud pro něj Hyacinta nepřišla a potom utíkali pryč z toho domu nočních můr do průzračného vzduchu pod chladnou, měsícem zalitou oblohu, minuli při tom několik svázaných postav s roubíky v ústech: to byli jejich bývalí strážci. Žhnoucí nocí běželo množství přízračných stínů a Čamčá zahlédl bytosti, jaké si nikdy neuměl ani představit, muže a ženy, kteří byli zčásti rostlinami nebo velkým hmyzem, nebo byli zčásti postaveni z cihel nebo z kamene; byli tu muži s rohem nosorožce namísto nosu a ženy, které měly krk dlouhý jako žirafa. Příšery utíkaly rychle a tiše na okraj vězeňského tábora, kde mantichoras a další mutanti s ostrými zuby čekali u děr, které vykousali do plotu, a potom byli venku, volní, odcházeli různými cestami, bez naděje, ale také beze studu. Saládín Čamčá a Hyacinta Philipsová běželi bok po boku, jeho kozí kopyta klapala po tvrdém chodníku: na východ, řekla mu, zvuk vlastních kroků mu nahradilo hučení v uších, běželi na východ na východ na východ a po vedlejších cestách směřovali k Londýnu.

Mnohem větší rozruch než tyto (snad nejvíce SF) pasáže vzbudily ale jiné dvě

kapitoly popisující vznik náboženství proroka Mahounda - tedy jakéhosi paralelního islámu. Je to vlastně popis jakéhosi světa "kdyby". Aby Rushdie co nejvíce zdůraznil svůj literární přístup, odehrávají se tyto pasáže ve snech Džibríla Farišty. Ale ani to autorovi nepomohlo a právě za tyto pasáže z paralelního Arabského poloostrova 7. století n. l. byl Rushdie odsouzen k - naštěstí nevykonanému - trestu smrti.

Město Džáhilíja je celé postaveno z písku, stavby jsou z pouště, z níž povstávají. Je to podivuhodný pohled: město obehnané hradbami se čtyřmi branami je zázračným dílem jeho občanů, kteří se naučili, jak přeměňovat jemný bílý písek pouštních dun v těchto odlehlých krajích; za pomoci alchymie změnili tento materiál - ztělesnění nestálosti, trest neusazenosti, pohybu, falše, beztvorosti na základ svého nově objeveného usazení. Obyvatele Džáhilíje dělí od jejich nomádské minulosti jen tři nebo čtyři generace... Nyní slouží písek bohatým městským obchodníkům. Stlučený do kostek dláždí křivolaké ulice Džáhilíje, v noci plameny šlehají z pecí leštěného písku. V oknech je sklo, v těch dlouhých šterbinách v nekonečně vysokých písečných stěnách obchodních paláců; v úzkých zákrutech se kolébají na křemíkových kolech oslí potahy. Někdy si škodolibě představují velkou vlnu, vysokou stěnu zpěněné vody, jak se valí přes poušť, tekutá katastrofa plná praskajících člunů a rukou tonoucích, přílivová vlna, která by proměnila tyto marnivé zámky z písku v nicotu, v zrnka, z nichž vznikly. Ale zde nejsou vlny. V Džáhilíji je voda nepřítelem. Nosí se v hliněných nádobách, nesmí se vylít (zákoník má pro provinilce tvrdé tresty), protože tam, kde ukápne, se město začíná hrozivě rozpadat. V cestách se objevují díry a domy se naklánějí. Nosiči vody jsou v Džáhilíji nenáviděnou nezbytností, páriové, které lidé nemohou přehlížet a proto jim nemohou odpustit. V Džáhilíji nikdy neprší; v křemíkových zahradách nejsou fontány. V uzavřených dvorech je několik palem, jejichž kořeny se musí pro vláhu natahovat široko daleko. Voda pro město přichází z podzemních pramenů a studní; jednou z nich je pověstná Zamzam, uprostřed soustředného města z písku, blízko domu Černého kamene. Tady u Zamzam vytahuje beheští - opovrhovaný nosič vody - nezbytnou, nebezpečnou tekutinu. Jeho jméno: Chálid.

Džáhilíja, město obchodníků.

Kmen se jmenuje Šarq.

V tomhle městě obchodník, který se stal prorokem, Mahound, zakládá jedno
z

největších světových náboženství a v tento den, v den svých narozenin, pro něj nastal okamžik životní krize. Do ucha mu šeptá hlas: Co jsi zač? Muž nebo myš?

Známe ten hlas. Již jsme jej slyšeli.

Nosič vody, přistěhovalec, otrok. Mahoundovi tři žáci se myjí u studny Zamzam. Se svou posedlostí vodou působí v městě písku výstředně. Omývání, stále omývání,

nohy ke kolenům, ruce k loktům a hlavu ke krku. Šplouchají se, myjí a modlí se. Klečí a znovu tlačí paže, nohy a hlavu do všudypřítomného písku a potom zase začínají cyklus vody a modliteb. Pro pero satirika Baala jsou snadným cílem. Jejich láska k vodě je svým způsobem zradou; lidé v Džáhilíji přijímají všemocnost písku. Ukládá se jim mezi prsty na rukou a nohou, spéká jim řasy a vlasy, ucpává póry. Otevírají se poušti: přijď, písku, umyj nás ve své vyprahlosti. Tak to v Džáhilíji chodí od nejváženějšího občana po nejnižšího z nejnižších. Jsou to lidé křemíku a přišli mezi ně milovníci vody.

Baal kolem nich krouží v bezpečné vzdálenosti - s propuštěným otrokem Bilálem není radno žertovat - a vykřikuje své posměšky. "Kdyby Mahoundovy myšlenky za něco stály, myslíte si, že by byly populární jen mezi takovým póvlem jako jste vy?" Peršan Salmán drží Bilála: "Měli bychom být poctěni, že si nás mocný Baal vybral ke svým útokům," usmívá se a Bilál se uvolňuje a rezignuje. Nosič vody Chálid je nervózní, a když spatří blížící se urostlou postavu Mahoundova strýce Hamzy, rozběhne se dychtivě k němu. Bilál a Salmán zapomínají na Baala a jdou za Chálidem. Všichni jsou nervózní a mladí.

Ještě není doma, oznamuje Hamza. A vylekaný Chálid: ale to už jsou hodiny, co s ním ten parchant dělá, mučí ho, drtí mu prsty, nebo ho bičuje? Salmán je zase neklidnější: "To není Simbelův styl," říká, "je v tom nějaká levárna, na to se spolehněte." A Bilál loajálně zabučí: "Levárna nebo ne, já mu věřím, já Prorokovi věřím. Ten se nenechá zlomit." Hamza mu jemně vytýká: "Bilále, kolikrát ti to říkat? Schovávej si svou víru pro Boha. Posel je jen člověk." V Chálidovi se uvolňuje napětí, staví se Hamzovi a ptá se: "Chceš říci, že Posel je slabý. Možná jsi jeho strýc..." Hamza pleskne nosiče přes hlavu. Nedávej znát, že se jich bojíš, i když jsi vystrašený k smrti.

Když Mahound přichází, všichni čtyři se opět myjí; shluknou se kolem něho, *copročjak*. Hamza stojí v pozadí. "Synovče, nechce se mi to sakra líbit," vyštěkne vojácky. "Když se vracíš z Kuželové hory, vychází z tebe světlo. Dnes je v tobě něco temného."

Mahound si sedá na okraj studny a zašklebí se. "Nabídlí mi dohodu." Abú Simbel? Chálid vykřikuje. "Nemyslitelné. Odmítám." Věrný Bilál ho napomíná: "Nepoučuj Posla.". Samozřejmě odmítl. Peršan Salmán se ptá: "Jakou dohodu." Mahound se opět usmívá. "Aspoň jeden z vás to chce vědět."

"Je to maličkost," opět začíná.

"Zrnko písku. Abú Simbel žádá Alláha, aby mu udělal jednu malou laskavost." Hamza na něm vidí vyčerpání. Jako kdyby zápasil s démonem. Nosič vody křičí: "Nic! Ani kousíček!" Hamza ho umlčí.

"Kdyby náš velký Bůh dovolil - to řekl, dovolil - aby tři, jen tři modly z tří set šedesáti byly hodny uctívání..."

"Není boha kromě Boha!" volá Bilál. A jeho druhové se připojují. "Alláh."

Mahound vypadá rozhořčeně. "Poslouchali by věřící laskavě Posla?" Ztichnou a šoupají nohama v písku.

"Žádá Alláha, aby schválil bohyně Lát, Uzzu a Manát. Na oplátku nám zaručuje, že budeme tolerováni a dokonce oficiálně uznáni: na důkaz toho mám být zvolen do rady Džáhilíje. Tak zní dohoda."

Peršan Salmán říká: "Je to past. Když půjdeš na horu a vrátíš se s takovým poselstvím, zeptá se, jak jsi to zařídil, že Džibríl přišel právě s tím správným zjevením? Bude moci říci, že jsi šarlatán, podvodník." Mahound potřásá hlavou. "Víš Salmane, že jsem se naučil, jak poslouchat. To není obyčejné naslouchání, je to také vlastně takové ptaní. Když Džibríl přijde, jako by věděl, co mám na srdci. Většinou se mi zdá, jako by přicházel z mého srdce: z těch nejhlubších míst v mém nitru, z mé duše."

"Nebo je to jiná past," trvá na svém Salmán "Jak dlouho přednášíme víru, kterou jsi nám přinesl? Nemá boha kromě Boha. Co budeme, když ji teď opustíme? Oslabí nás to, budeme vypadat absurdně, přestaneme být nebezpeční. Nikdo nás už nebude brát zase vážně. "

Mahound se směje, je upřímně pobaven. "Možná tu nejsi ještě dost dlouho," říká laskavě. "Nevšiml sis? Lidé nás neberou vážně. Když mluvím, není jich tam víc než padesát a polovina z nich jsou turisté... všude se nám vysmívají a ty říkáš, že jsme nebezpeční."

Hamza teď vypadá znepokojeně. "Nikdy předtím sis z jejich názorů nic nedělal. Proč teď? Proč po tom, co jsi mluvil se Simbelem?"

Mahound potřásá hlavou. "Někdy si myslím, že musíme lidem víru usnadnit."

Mezi učedníky se rozhostilo stísněné ticho; vyměňují si pohledy, přešlapují z nohy na nohu. Mahound opět vykřikne. "Všichni víte, co se děje. Nedaří se nám lidi obracet na víru. Lidé se svých bohů nevzdají. Nevzdají, ne, ne!" Vztyčí se, kráčí od nich pryč, umyje se na druhé straně studny Zamzam a poklekne k modlitbě.

"Lidé se utápějí v temnotách," říká nešťastně Bilál. "Ale ještě uvidí, Á uslyší. Bůh je jeden. " Všechny čtyři přepadne beznaděj, dokonce i Hamza klesá na duchu.

Mahound vstává, pokloní se, vzdychne a přichází k nim. "Poslouchejte mě všichni," říká a bere jednou rukou kolem ramen Bilála a druhou svého strýce. "Poslouchejte: je to zajímavá nabídka."

Neobejmutý Chálid ho trpce přerušuje: "Je to nabídka uvádějící v pokušení." Ostatní se zděšeně podívají. Hamza říká nosiči vody měkkým hlasem. "Nebyls to ty Chálide, kdo se mnou chtěl před chvílí bojovat, protože sis myslel, že když jsem o Poslovi řekl, že je člověk, myslel jsem tím vlastně, že je slaboch? Nu a co teď? Nemá teď řada na mě, abych tě vyzval k boji?"

Mahound prosí o klid. "Budeme-li se hádat, nemáme naději." Pokouší se pozvednout diskusi na teologickou úroveň. "Nikdo netvrdí, že Alláh přijme ty tři

jako sobě rovné. Dokonce ani Lát ne. Znamená to jen, že budou mít určitý přechodný, nižší status."

"Jako démoni," vybuchne Bilál.

"Ne," Peršan Salmán to chápe. "Jako archanděl. Abú Simbel je bystrý muž."

"Andělé a Ďáblové," říká Mahound. "Šajtán a Džibríl. Všichni již jejich existenci na půli cesty mezi Bohem a člověkem přijímáme. Abú Simbel žádá, abychom do této velké společnosti přijali jen tři navíc. Jen tři a Simbel tvrdí, že všechny duše v Džáhilíji pak budou naše."

"A bude pak dům očištěn a zbaven model?" ptá se Salmán. Mahound odpovídá, že to stanoveno nebylo. Salmán potřásá hlavou. "Dělá to, aby tě zničil." A Bilál dodává: "Bůh nemůže být čtyři." A Chálid na pokraji slz: "Proroku, co to říkáš? Lát, Manát, Uzza - to jsou všechno ženy! Pro slitování! To teď budeme mít bohyně? Ty starý vrány, semetriky, čarodějnice?"

Do Prorokovy tváře jsou vryty utrpení, napětí, únava. Hamza tu tvář bere do dlaní, jako voják na bojišti, který utěšuje svého zraněného přítele. "To za tebe nemůžeme vyřešit, synovče," říká. "Vyšplhej se na horu. Jdi se zeptat Džibríla."

Mahound se po disputaci s Džibrílem rozhodne přijmout tři pohanské bohyně jako dcery Alláhovy. Je však neustále sžírán pochybnostmi o morálnosti a především užitečnosti svého rozhodnutí. Vydává se tedy znovu na Kuželovou horu za Džibrílem. Rushdie zde podává svou verzi příběhu o "satanských verších" a postupuje ještě o krok dál, když v jeho podání tlumočí Mahoundovi obě zjevení (boží i satanské) jedna postava Džibríla.

Po skončení svého zápasu s archandělem Džibrílem upadá Prorok Mahound do svého obvyklého spánku, který přechází ve vyčerpání po zjevení, tentokrát však k sobě přichází rychleji než obvykle. Probere se v pustině hory, vyskakuje, naplněn naléhavostí zvěsti. "Byl to ďábel," říká nahlas do prázdna a vyslovením dodává myšlence pravdivosti. "Minule to byl Šajtán." Právě to uslyšel při svém naslouchání, byl podveden. Ďábel k němu přišel v podobě archanděla; verše, jež se naučil, ty které recitoval ve stanu básníků proto nebyly skutečností, ale jejím ďábelským protějškem, nebyly boží, ale satanské. Vrací se do města, jak nejrychleji může, aby vymazal odporné verše čpící sírou pekelnou, aby je odstranil ze záznamů navždy navždy, takže přežijí jen v jedné nebo dvou nespolehlivých sbírkách tradic starých vyprávění a ortodoxní vykladači se budou snažit příběh o nich popřít. (...)

"Poprvé to byl Ďábel," šeptá Mahound, když pospíchá do Džáhilíje. "Ale tentokrát to byl anděl. Jasná věc. Porazil mě na lopatky."... učedníci ho následují i přes své obavy.

Dav se shromáždí a doufá v další skandál nebo v trhání na kusy nebo podobné

zábavy. Mahound je nezklame.

Stojí před sochami Tří a oznamuje zrušení veršů, které mu našeptal do ucha Šajtán. Tyto verše jsou vypovězeny z opravdové recitace, z al-Qur'ánu. Nové verše hřmí na jejich místě.

"Vy syny byste chtěli mít a On pouze dcery?" přednáší Mahound.

"To vskutku rozdělení by bylo nerovné."

"Ony nejsou nic než jména, která jste si vy a vaši otcové vysnili a o nichž neseslal Bůh žádné zplnomocnění."

Odchází z ohromného Domu ještě než někoho napadne zvednout nebo hodit první kámen.

V druhé kapitole o Mahoundovi, v Návratu do Džáhilíje se dostává do popředí básník Baal, který ve službách jednoho z představitelů místní šlechty Abú Simbela Mahounda před jeho odchodem do Jathribu ve svých čtyřverších zesměšňoval.

"Mahound přichází," řekl cizinec.

To prosté prohlášení naplnilo Baala nejhlubší hrůzou.

"Co to má co dělat se mnou?" vykřikl. "Co chce? Je to už dávno - celý život - víc než celý život. Co chce? Jsi z... on tě poslal?"

"Jeho paměť je dlouhá jako jeho tvář," řekl vetřelec a odhrnul kápi. "Ne, já nejsem jeho posel. Ty a já máme něco společného. Oba se ho bojíme."

"Já tě znám," řekl Baal.

"Ano."

"To jak mluvíš. Jsi cizinec."

"Revoluce nosičů vody, přistěhovalců a otroků'," citoval cizinec. "Tvá slova."

"Jsi přistěhovalec," vzpomněl si Baal. "Peršan. Sulajmán." Peršan se usmál svým křivým úsměvem. "Salmán," opravil ho. "Ne moudrý, ale mírumilovný."

"Ty jsi přece patřil k jeho nejbližším," řekl Baal ohromeně. "Čím jsi kouzelníkovi blíží," odvětil hořce Salmán, "tím spíš přijdeš na jeho trik."

A Džibrílovi se zdálo toto: V oáze Jathrib neměli stoupenci nové víry Podrobení půdu a byli proto chudí. Mnoho let si získávali prostředky loupením, přepadávali bohaté karavany na cestě do a z Džáhilíje. Mahound neměl čas na skrupule, řekl Salmán Baalovi, žádné pochyby o účelu a prostředcích. Věřící žili z nezákonnosti, ale v těch letech Mahounda - nebo by se mělo říci archanděla Džibríla? - nebo by se mělo říci Alláha? - posedly zákony. Džibríl se Proroku Mahoundovi zjevoval mezi palmami oázy a zjistil, že chrlí pravidla, pravidla, až věřící už mohli sotva snést pomyslení na nějaké další zjevení, řekl Salmán, pravidla na každou zatracenou věc, když člověk pšouká, ať se otočí čelem k větru, pravidlo o tom, kterou rukou si má člověk utřít zadek. Jako kdyby žádný aspekt lidské existence neměl zůstat neregulovaný a svobodný. Zjevení - recitace - říkalo

věřícím, kolik jíst, jak hluboce by měli spát a kterým sexuálním pozicím se dostalo božího požehnání, dozvěděli se, že archanděl schválil sodomii a misionářskou polohu, zatímco byly zakázány všechny pozice, při nichž je žena nahoře. Džibríl potom vyjmenoval povolené a zakázané předměty hovoru a označil části, kde se nesmějí věřící podrbat, i kdyby to svrbělo sebevíc. Zakázal pojídání garnátů, těch bizarních neskutečných stvoření, které nikdo z věřících nikdy nespatriřil; vyžadoval, aby se zvířata zabíjela pomalu, aby vykřvácela, aby si věřící prožili jejich smrt a mohli tak dojít pochopení smyslu svých životů, neboť pouze v okamžiku smrti živý tvor pochopí, že život je skutečný a není to jen nějaký sen. A archanděl Džibríl stanovil, jak má být člověk pohřben a jak by měl být rozdělen jeho majetek, takže Peršan Salmán se začal divit, co je to za Boha, že tolik připomíná obchodníka. A tehdy ho napadla myšlenka, která rozbila jeho víru. Uvědomil si, že Mahound je přece sám obchodník, samozřejmě, a zatraceně úspěšný, že to je člověk, pro kterého jsou pravidla a organizace přirozené, nebylo taky nic příhodnějšího, než přijít s obchodně založeným archandělem, který předává manažerská rozhodnutí Boha organizátora.

Potom si Salmán začal všimnat, že andělova zjevení bývají většinou příhodná a dobře načasovaná; když věřící zapochybovali o nějakém Mahoundově názoru na cokoli - od možnosti cest vesmírem po trvalost Pekla - objevil se anděl s odpovědí a vždy Mahounda podpořil; prohlásil, že je mimo jakoukoli pochybnost nemožné, aby člověk kdy kráčel po Měsíci a stejným způsobem se kladně vyjádřil o přechodné povaze zatracení: i ten největší hříšník může být případně očištěn pekelným ohněm a může nalézt cestu do voňavých zahrad Gúlistánu a Bostánu. (...)

Salmána posedl rybí pach, Salmána, který byl díky vyspělejšímu školství v tehdejší Persii z Mahoundových důvěrníků nejvzdělanější, a stal se z něj tedy oficiální písař. Padlo na něj zapisování nekonečně se množících pravidel, všech těch příhodných zjevení, řekl Baalovi. Čím déle jsem to dělal, tím to bylo horší.

"Nejdříve to byly drobnosti. Když Mahound přednesl verš, kde byl bůh označen za slyšícího a vševědoucího, já jsem napsal velkorysý a vševědoucí. A bylo to tu: Mahound si záměny nevšiml. A tak já, který jsem vlastně psal Knihu, nebo přepisoval, to je jedno, jsem svým nečistým jazykem Boží slovo znesvěcoval. Ale nebesa, když se moje ubohá slova nedala odlišit od zjevení osobního Posla božího, co to znamenalo? Jaká tedy byla boží poezie? Přisahám, byl jsem otřesen do hloubi duše. Jedna věc je být mazaný chlapík, který má poloviční podezření o jedné divné věci, a něco úplně jiného je zjistit, že máš pravdu. Poslouchej: změnil jsem kvůli tomu člověku svůj život. Opustil jsem svou zemi, přešel jsem celý svět, usadil jsem se mezi lidmi, kteří nikdy neoceňovali to, co já, ale na tom nezáleží. Fakt je ten, že jsem při té první malé změně čekal, jak to prorokovi znovu přečtu a on řekne: Co je s tebou Salmáne, ohluchl jsi? A já řeknu, jéje, no jo, ó bože, jak jsem jen mohl, a pak to opravím. Ale to se nestalo, psal jsem zjevení, nikdo si ničeho nevšiml a já

neměl odvalu to vyklopit. Měl jsem pořádný strach, to ti řeknu. A také: Byl jsem smutný jako nikdy v životě. Tak jsem v tom musel pokračovat. Možná se zmýlil jen jednou, myslel jsem si, každý může udělat chybu. Tak jsem příště změnil něco většího. Řekl křesťanský a já napsal židovský. Toho si určitě musí všimnout, to nemůže přehlédnout. Když jsem mu ale kapitolu přečetl, pokývl hlavou, zdvořile mi poděkoval a já vyšel ze stanu se slzami v očích. Věděl jsem, že mé dny v Jathribu jsou sečtené, ale musel jsem pokračovat. Musel jsem. Nikdo nepozná větší hořkost, než člověk, který zjistil, že věří v přízrak. Věděl jsem, že to znamená můj pád, ale on padne se mnou. Tak jsem ve svých ďábelských kouscích pokračoval, měnil jsem verše až do toho dne, kdy jsem viděl, jak se mračí a potřásá hlavou, jako kdyby si chtěl něco ujasnit a potom přikývl na souhlas, ale zůstal v něm stín pochyb. Věděl jsem, že jsem se ocitl na kraji propasti a že příště pozná všechno.

Mahound ušetří Salmánův život, avšak Baal se před jeho hněvem ukryje na nejméně pravděpodobné míst - do nevěstince Za zástěnou (doslova Hidžáb - rouška, kterou nosí muslimské ženy).

Baala pobyt Za zástěnou v žádném případě nepřipravil o informace o událostech venku; vlastně právě naopak, při plnění svých povinností eunucha stál na stráži před pokojíky radosti a slyšel, o čem si zákazníci povídají. Veselá bezstarostnost a laskání nevěstek probouzely jazyky klientů k nevídané nerozvážnosti, věděli navíc, že jejich tajemství nebudou vyzrazena. Naslouchající básník, krátkozraký a nahluchlý, tak měl mnohem lepší přehled o současném dění, než jaký by mohl získat, kdyby mohl svobodně bloumat po ulicích města, kde nově zavládl puritánský duch. S nahluchlostí byl občas problém; v Baalových znalostech se tak objevovaly mezery, protože zákazníci často ztišovali hlas a šeptali, současně však také v jeho naslouchacích seancích omezovala na minimum prvek chlípnosti. Mumlání, které souložení provází, slyšet nebylo, samozřejmě vyjma případů, kdy extatictí klienti nebo předstírající zaměstnankyně pozvedali hlas ve výkřicích skutečné nebo syntetické rozkoše. Co se Baal dověděl Za zástěnou: Od nespokojeného řezníka Ibráhíma, že přes nově zavedený zákaz vepřového se obyvatelé Džahilíje, obrácení na víru jen na oko, shlukují u zadních vrat jeho krámu a nakupují zakázané maso. "Obchody stoupají," mumlal své vybrané dámě, "ceny načerno prodávaného vepřového jsou vysoké, ale, ksakru, po těchhle nových pravidlech je moje řemeslo zatraceně tvrdá záležitost

Prase se potajmu a potichu poráží těžko." A potom začal říčet sám, jak lze předpokládat, spíše rozkoší než bolestí. A prodavač Músá se svěřil jiné horizontální pracovníci, že starých zvyků se člověk špatně zbavuje a že když si je jistý, že ho nikdo neposlouchá, odříká jednu nebo dvě modlitby ke své celoživotní oblíbenkyni Lát; "ženská božstva nepřekonáš, mají atributy, kterým se

kluci nevyrovnejí," po čemž energicky dopadl na pozemské imitace zmíněných atributů. A tak sešlý a dále scházející Baal poznal, že žádná říše není absolutní a že ani žádné vítězství není dokonalé.

Kolik manželek? Dvanáct a stará paní, dávno mrtvá. Kolik nevěstek Za zástěnou? Zase dvanáct a na trůnu pod černým stanem prastará Madam vzpírající se smrti. Kde není víra, tam není kacírství. Baal řekl Madam o svém nápadu. "Je to velmi nebezpečné," pronesla svým hlasem nastydlé žáby, "ale mohlo by to být zatraceně dobré pro obchod. Musíme být opatrní, ale půjdeme do toho."

Když se po Džáhilíji rozneslo, že šlapky Za zástěnou přijaly totožnost Mahoundových žen, zavládlo mezi muži tajné vzrušení. Báli se však do té míry prozrazení - jednak by určitě přišli o život, kdyby na takovou špinavost Mahound nebo jeho důstojníci přišli, jednak i proto, že si přáli, aby se nová služba Za zástěnou udržela - že se tajemství nedoneslo k úřadům.

Mahound dal přednost chladnému podnebí oázy na severu před horkem v Džáhilíji a odjel v těch dnech i se svými manželkami do Ja-thribu. Město zůstalo pod dohledem generála Chálida a před ním nebylo těžké všechno utajit. Mahound uvažoval, že by nechal bordely v Džáhilíji zavřít, ale Abú Simbel ho zrazoval, aby věci tolik neurychloval. "Lidé v Džáhilíji přestoupili na víru teprve nedávno," zdůraznil, "berte to pomalu." Mahound, nejpragmatičtější z Proroků, tedy souhlasil s přechodným obdobím. Za Prorokovy nepřítomnosti se tak muži z Džáhilíje shromažďovali Za zástěnou, kde zaznamenali třisetprocentní zvýšení obrátu. Ze zřejmých důvodů nebylo taktické stát frontu na ulici a tak se řada mužů otáčela ve dveřích bordelu, točila se kolem Fontány lásky uprostřed, stejně jako z jiných příčin obíhali poutníci kolem starodávného Černého kamene. Každý zákazník Za zástěnou dostal masku a Baal, který pozoroval kroužící maskované postavy z vysokého balkónu, byl spokojen. Existovalo více způsobů, jak se odmítnout Podrobit.

Salmán druhý den opustí Džáhilíji, a ani Baal nemá dlouho klid, protože okamžitě po Mahoundově návratu ono "přechodné období končí".

přeložil a upravil -srn-